

ЩОДО ПРОТИДІЇ ФІКТИВНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВУ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Білоус В. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики*

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Усвідомлення високої відповідальності перед прийдешніми поколіннями за збереження нашої планети у придатному для життя стані мотивує уряди провідних європейських держав і органи місцевого самоврядування великих міст упроваджувати жорсткі обмеження щодо використання транспортних засобів, оснащених двигунами внутрішнього згорання. Це спонукає лідерів автомобілебудівної галузі якомога швидше втілювати у життя безпечні для довкілля енергоефективні технології та докладати зусиль до повного переходу на виробництво електромобілів уже в найближчій перспективі. А виважена державна фіскальна політика у поєднанні з притаманним широкому загалу громадян високим рівнем податкової культури і дбайливого ставлення до оточуючого природного середовища стимулюють до планомірного оновлення національних автопарків широкое коло кінцевих споживачів. Водночас через нездатність або свідоме небажання своєчасно зрозуміти й очолити прогресивні глобальні тренди, відсутність належної принциповості та послідовності у нормотворенні й правозастосуванні, деструктивними зусиллями окремої верстви населення, яка свій особистий меркантильний інтерес ставить вище прав і законних інтересів цілого суспільства, Україна стрімко перетворюється на «європейський прихисток для автолахміття».

Йдеться про лавиноподібне насичення вітчизняного автопарку увезеними без сплати необхідних податків і зборів морально й технічно застарілими транспортними засоби європейських марок, конструкція і стан яких не відповідають сучасним екологічним нормам та вимогам безпеки дорожнього руху. Володільці таких авто грубо порушуються імперативні приписи ст.ст. 3, 50, 66–68 Конституції України, відповідно до яких кожен зобов'язаний: сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом; не заподіювати шкоду природі, відшкодовувати завдані ним збитки; неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи інших людей, життя, здоров'я і безпека яких визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, та яким гарантується право на безпечне для життя і здоров'я довкілля і на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Значене стало можливим завдяки масштабному безкарному поширенню на теренах нашої держави різних злочинних технологій, спрямованих на створення формальних ознак правомірності для протиправних за своєю суттю дій з переміщення на територію України без відповідного митного оформлення автомобілів, зареєстрованих в зарубіжних країнах («вічний транзит», «на іноземця» [1] тощо [2]). Наприклад, лише за однією з викритих злочинних схем, яка була організованою посадовими особами міжнародного автомобільного пункту пропуску на Буковині, громадяни-нерезиденти ввезли до України понад 800 автомобілів іноземної реєстрації, що були оформлені на підставних осіб [3].

За даними Державної фіскальної служби України, з порушенням термінів у нашій країні вже перебувають понад 63,9 тис. транспортних засобів комерційного та особистого користування з іноземною реєстрацією, ввезених протягом 2015–2017 р.р. в режимі транзиту та тимчасового ввезення. Так, у 2015 р. з увезених майже 549,6 тис. автомобілів (майже 77,3 тис. у режимі транзит та 472,3 тис. – тимчасового ввезення) не було вивезено понад 21,5 тисяч. У 2016 р. – з ввезених в Україну майже 712,6 тис. (124,1 тис. – у режимі транзит, 588,4 тис. – тимчасового ввезення) не виїхали 54,3 тис. авто. З них з порушенням терміну в країні перебувають понад 32 тис. транспортних засобів. З початку 2017 р. (станом на 04.08.2017 р.) з 492,5 тис. авто, ввезених у режимі транзиту (111,9 тис.) та тимчасового ввезення (380,6 тис.) не виїхало за межі країни майже 72,3 тис. автомобілів. З них майже 10,4 тис. перебувають в Україні з порушенням термінів. У зв'язку з цим, з 2015 р. було складено понад 26,1 тис. протоколів про порушення митних правил за ст. 470 (порушення термінів транзиту) та майже 4,9 тис. протоколів про порушення митних правил за ст. 481 (порушення термінів тимчасового ввезення) Митного кодексу України. За цей же період за порушення термінів транзиту та тимчасового ввезення митницями було накладено штрафів на суму понад 206,5 млн. грн. [4], про сплату чи стягнення лівової частки яких годі й мріяти. Висока ж латентність і триваюча безкарність цього масового явища, а також несформованість судової практики [5] призвели до того, що кількість автомобілів на «єврономерах», схема придбання яких є різновидом ухиленням від сплати податків, за одними оцінками, вже перевищила в Україні півтора мільйони [6], а за іншими, – сягнула трьох мільйонів одиниць [7].

Проблеми від зазначених вище порушень митного законодавства мають як громадянин, який ввіз авто і не виконав свої зобов'язання перед державою, так і громадянин, який купив так зване «нерозмитнене» авто, а також митниці. Перед усім це призводить до великих черг у пунктах пропуску, особливо на західному кордоні, зокрема, з Польщею, оскільки кожні 5 діб резиденти перети-

нають митний кордон України та знову ввозять це авто у режимі «транзиту» [8]. Зазначене беззаперечно призводить до зниження транзитного потенціалу нашої держави та її туристичної привабливості. Самі ж володільці таких автомобілів через «токсичність» останніх є легкою здобиччю для корумпованих працівників фіскальних чи правоохоронних органів.

Загрозливим для суспільства є той факт, що водії транспортних засобів на «єврономерах» в Україні нерідко є схильними до агресивної манери керування автомобілем, а в разі своєї причетні до дорожньо-транспортної пригоди і за умови збереження фізичної можливості продовжувати рух, залишають місце події до прибуття поліції, чим істотно ускладнюють або унеможливають розслідування злочинних порушень правил безпеки дорожнього руху через відсутність єдиних для органів Державної фіскальної служби і Національної поліції електронних баз даних. Про безвідповідальне ставлення до використання джерела підвищеної небезпеки свідчить і той факт, що протягом першого півріччя 2017 р. в Україні сталося 4,5 тис. ДТП за участі автомобілів з іноземною реєстрацією. І лише 1089 водіїв таких автомобілів протягом січня – серпня 2017 р. звернулися до страхових компаній за виплатою страхового відшкодування, з чого МТСБ України дійшло висновку, що свою цивільну відповідальність застрахував лише один із чотирьох водіїв таких авто [9].

Усе перелічене вище демотивує сумлінних платників податків і законослухняних учасників дорожнього руху, загострює і без того не просту соціально-політичну обстановку. Усвідомлення ж невідворотності настання негативних правових наслідків у результаті придбання й експлуатації нерозмитненого автомобіля, постійний ризик залишитися без омріяного засобу пересування через дії його номінального власника, посередників, органів державної влади різних країн, міжнародних організацій (Інтерпол, Європол) тощо, а також зазнати інших, пов'язаних з цим матеріальних збитків, мотивує розрізаних володільців останніх до ситуативного об'єднання з метою лобіювання законодавчих ініціатив, неприховано дискримінаційних щодо всіх інших верств населення; фізичного блокування транспортних комунікацій на в'їздах у місто та у центрі столиці тощо.

Пошук ефективних шляхів вирішення окресленої проблеми дозволив нам визначити одним із наріжних каменів її виникнення поширення фіктивного підприємництва не тільки в Україні, але й за її межами. Адже реальною метою офіційного заснування значного числа суб'єктів господарської діяльності стало прикриття незаконної діяльності з продажу нерозмитнених автомобілів. Наприклад, у таких країнах Європейського Союзу, як Польща, Латвія та Литва спеціально створюються підприємства, які «допомагають» оформити авто для громадян України на компанію (наприклад, литовську), а покупцеві надають

довіреність і документи, за якими начебто покупець автомобіля з іноземною реєстрацією працює на цю компанію. З метою здешевлення автомобіля деякі фірми намагаються уникнути сплати податків всередині Євросоюзу. Представники латвійської Асоціації автоторговців зазначають, що взагалі 80% вживаних авто в Латвії продаються нелегально. Їх купують в Німеччині, а потім продають від імені фіктивних підприємств, не сплачуючи податок на додану вартість [6].

При цьому слід зауважити, що, наприклад, згідно зі ст. 205 КК Литовської Республіки той, хто від імені підприємства в офіційному звіті або заявці надав неправдиві дані про діяльність або майно підприємства і цією заявою ввів в оману державну інстанцію, міжнародну громадську організацію, кредитора, акціонера, інше підприємство чи особу, які внаслідок цього зазнали великої майнової шкоди, підлягає притягненню до кримінальної відповідальності. Подібні норми передбачає кримінальне законодавство й інших згаданих тут держав.

На наше переконання, забезпечити ефективну діяльність з протидії зазначеному виду злочинності допоможуть: створення спільного інформаційного простору для фіскальних і правоохоронних органів усіх європейських країн; регулярний міждержавний обмін інформацією щодо фактів масової реєстрації автомобілів на фіктивні підприємства і систематичного залучення одних і тих самих фізичних і юридичних осіб до переміщення значної кількості нерозмитнених автомобілів через державні кордони; ліквідація причетних до цього фіктивних юридичних осіб та викорінення передумов для створенню нових; забезпечення невідворотності покарання за найменші правопорушення – ланки досліджуваної злочинної технології.

Література:

1. Шапошников Р. Вечный транзит. Какие проблемы ждут авто на иностранных номерах. Лига.Бизнес. 2017, 3 серпня. URL: <http://biz.liga.net>.
2. О схемах с «литовскими номерами», санкциях за них и путях решения проблемы. Обозреватель. 2017, 14 серпня. URL: <https://www.obozrevatel.com>.
3. На Буковині поліція викрила митників, які організували масштабну схему здириництва / Департамент захисту економіки Національної поліції України. 2017, 8 вересня. URL: <https://www.npu.gov.ua>.
4. Понад 63,9 тис. автомобілів з іноземною реєстрацією знаходяться на території України незаконно / Прес-служба Державної фіскальної служби України. 2017, 6 вересня. URL: <http://sfs.gov.ua>.
5. Вищий адмінсуд вперше оштрафував водія автомобіля з іноземними номерами. Новое Время.Бізнес. 2017, 31 липня. URL: <http://biz.nv.ua>.
6. «Євробляхи»: як це відбувається в Україні та ЄС. Радіо Свобода. 2017, 9 вересня. URL: <https://www.radiosvoboda.org>.

7. У ДФС хочуть ввести нові штрафи для власників авто на іноземних номерах. Новое Время.Бізнес. 2017, 7 серпня. URL: <http://biz.nv.ua>.

8. Олена Мошинська: Автомобілі з іноземною реєстрацією, які ввозяться в Україну, мають бути вивезені у встановлені законодавством строки/Державна фіскальна служба України. 2017, 4 серпня. URL: <http://sfs.gov.ua>.

9. Руденко В. 155 тыс. автомобилей на еврономерах имеют полисы ОСАГО. FinClub. 2017, 7 вересня. URL: <https://finclub.net>.

УДК 342(063)

ББК 67.3я43

В 36

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Алмаші М.М., к.ю.н., доцент; Берназюк Я.О., д.ю.н., професор; Бисага Ю.М., д.ю.н., професор; Белов Д.М., д.ю.н., професор; Віхляєв М.Ю., д.ю.н., доцент; Гомонай В.В., к.ю.н., доцент; Греца С.М., к.ю.н., доцент; Громовчук М.В., к.ю.н., доцент; Желжихова Мартіна, к.ю.н., доцент (Словацька Республіка); Ковач Юліус, д.ю.н., професор (Словацька Республіка); Лазур Я.В., д.ю.н., професор; Марцеляк О.В., д.ю.н., професор; Мраз Станіслав, д.ю.н., професор (Словацька Республіка); Натуркач Р.П., к.ю.н., доцент; Палінчак М.М., д.політ.н., професор; Петрецька Н.І., к.ю.н., доцент; Піфко О.О., к.ю.н., доцент; Полсднік Петр, к.ю.н. (Чеська Республіка); Різник С.В., к.ю.н., доцент; Рогач О.Я., д.ю.н., професор; Станіц Петр, д.ю.н., професор (Республіка Польща); Фрідманський Р.М., к.ю.н., доцент; Хорка Іван, д.ю.н., професор (Румунія).

Верховенство права та правова держава: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 15–16 вересня 2017 р. – Ужгород: Ужгородський національний університет, 2017. – 204 с.

ISBN 978-966-916-352-3

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Верховенство права та правова держава», яка за сприяння Центру українсько-європейського наукового співробітництва відбулася на базі юридичного факультету Ужгородського національного університету 15–16 вересня 2017 р.

УДК 342(063)

ББК 67.3я43